

végzetek, továbbá az írni- és olvasni tudók, illetve nem tudók.

Az írni-, olvasni tudókat a kötet anyanyelv és kor, valamint vallás és kor szerinti kombinációban is taglalja.

Az előző népszámlálás megfelelő kötetével szemben a jelen kötet a nők házas termékenységeinek adatait is közli két főrészben. Az egyik főrész a férjes nők házas termékenységeinek adatait adja közre az anyanyelvvél és a vallással összevetve. A másik főrész ugyanezt a kombinációt az özvegy nőknél mutatja be.

Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara: Előterjesztés a kereskedelmi mérleg passzivitásáról

Chambre de Commerce et d'Industrie de Budapest: Exposé de la passivité de la balance commerciale.

Pesti könyvnyomda r.-t., Budapest, 1928. 209 l. — pages.

Résumé. Parmi les travaux relatifs à la passivité de la balance commerciale, cet Exposé occupe une place éminente. L'introduction en traite le développement de la balance du commerce extérieur de la Hongrie d'après-guerre, ainsi que l'importance générale, illustrée de comparaisons internationales, de l'excédent des importations. La plus grande partie de l'Exposé examine, par marchandises, les causes de la passivité et les méthodes tendant à développer les exportations. Dans le dernier chapitre, sont résumés les enseignements pouvant être tirés de l'étude de la question.

*

Magyarország passzív fizetési mérlegében az egyetlen jelentős aktív tétel a kivitel. Érthető tehát, hogy amikor az 1927. év kereskedelmi mérlege erős passzivitást mutat, a magyar gazdasági élet minden tényezője nagy érdeklődéssel és buzgalommal látott ahhoz, hogy az erős esés okait és az ezzel kapcsolatos teendőket kutassa és megállapítsa. Ezen munkák között előkelő helyet foglal el a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szerkesztésében megjelent: „Előterjesztés a kereskedelmi mérleg passzivitásáról.”

A munka bevezető része, a mérleg passzivitásának általános jelentőségét tárgyalja. Megmutatja, hogy az 1927. esztendő passzívuma 37 millióval haladja meg az 1921. évét, az állandóan növekvő behozatalt növekvő kivitel kíséri 1926-ig, mikor a kivitel megáll, és az addig eső behozatali többlet hirtelen megnövekszik. Még szemléltetőbben látható ez a folyamat az export és import indexek egybevetésénél. A behozatali többletből 50 milliót a beruházások terhére lehet írni (hivatkozva Kádas Károly dr.-nak a M. Stat. Szemlében megjelent cik-

kére). Az így fennmaradó 145 millió pengő többletet csakis a fogyasztás megnövekedése okozta. A hazai gazdasági életre nézve kedvező azonban az a körülmény, hogy a behozatalban a nyers anyagok és félégyártmányok fokozódó arányban vesznek részt, ebből a szempontból az 1927-es mérleg alig különbözik az 1926-ostól. Súlyos jelentőségű az a tény, hogy kivitelünk nemcsak abszolút értékben csökkent, hanem legfontosabb mezőgazdasági cikkek részesezése is kisebb lett az előző évek átlagához képest.

Biró Pál dr. számításait alapul véve kimutatja, hogy Magyarország mezőgazdasági és mezőgazdasági ipari cikkeiből való kapacitását, elméleti lehetőségét 64·6 százalék erejéig, behozatalban, viszont 64·4 százalék erejéig használja ki. Ha ezt egybevetjük az általános európai helyzettel, azt látjuk, hogy az európai államok átlagban a háborúelőtti külkereskedelmi forgalom méreteit 1926-ban megközelítették, 1927-ben pedig majdnem elérték; a tengerentúli államok pedig jóval felülhaladták. Magyarországot a többi országgal egybevetve kitűnik, hogy a behozatali emelkedés csak nálunk járt együtt a kivitel csökkenésével. Kedvezőtlen alakulást mutat a német és lengyel mérleg is: azonban Nagy-Britannia kivételes helyzetét nem tekintve, Magyarországon és Ausztriában a legkisebb a behozatalnak a kivittel fedezett hányada: 66·90%, míg az általános európai átlag 78·4%.

A munka főrésze 163 oldal terjedelemben a vámtarifa rendszerét követően osztályonként és azon belül cikkeként foglalkozik az 1927. év áruforgalmával. Nagy felkészültséggel és hozzáértéssel állapítja meg, úgyszólván minden árunál azokat az okokat, amelyeknek következtében a passzivitás fennáll, vagy megnövekedett, valamint azokat a módokat, amelyek a javulás lehetőségét ígérnek. A szerkesztés figyelme kiterjedt a szállítás, adóztatás, gyártás és értékesítés minden részletkérdésére. Bő számszerű anyaggal és táblázatokkal teszi kézzelfoghatóvá és támasztja alá a munkában hirdetett szempontokat.

A könyv legáltalánosabb érdeklődésre számot tartó része az, amely az eredményeket és következményeket foglalja össze. Itt első fontos megállapítása az, hogy 1927-ben a behozatali cikkek árszínvonalja alacsonyabb volt mint 1926-ban, viszont a kivitelben fordítva, magasabb mint az előbbi évben. Ezáltal tehát a passzívum tulajdonképpen kisebb, mint ugyanilyen méretű forgalom, de az előző évi árak mellett lett volna. A behozatal és kivitel ismeretett alakulásának nem kis mértékben oka a belföldön súlyosan érezhető tőkehiány. A hazai behozatallal foglalkozó kereskedelem kénytelen nagy mértékben igénybe venni a külföldi exportőrök áruhitelét, minthogy a belföldön kedvezőtlenebb

feltételek mellett kapna hitelt. A tőkehiánynak másik következménye az, hogy a termelés nem fejlesztheti ki kellőleg kereteit.

Főfeladat volna minden gazdasági erőnket a kivitel fejlesztésének szolgálatába állítani. Itt első sorban a mezőgazdasági cikkek jönnek figyelembe. Nemcsak régi piacokat, Ausztriát és a mai Csehszlovákiát lehet megtartaniuk, hanem jelentősebb arányban kell részt venniük az egyéb importra szoruló közép-európai állam forgalmában. Ellentétben egyes körökkel a könyv kedvezően ítéli meg a magyar agrárcikkek helyzetét külföldi piacokon. Fontosnak találja azonban, hogy a földművelési kormány kivegye a részét abból a munkából, amely a magyar mezőgazdaság átszervezéséhez szükséges. Ez részben gazdaságpolitikai, részben pénzügyi feladatokat jelent. A mezőgazdaság vámtérheit nem lehet teljes mértékben felelőssé tenni a kivitel stagnálásáért, hiszen a lengyel mezőgazdaság nagyobb megterhelés mellett is erős versenyre képes. Az ipari kivitel lehetőségeit tárgyaló fejezet kiemeli azt, hogy az iparfejlesztést a védővámpolitika csak megkezdte, de magában, megfelelő közszállítási szabályzat kivitel finanszírozása és kiviteli hitelbiztosítás nélkül nem vezet célhoz. Különösen fontos volna a belföldi cikkek fogyasztásának intézményes fokozása, természetesen észszerűen, nehogy a kisebb behozatal folytán előálló előnyt a drágább, vagy silányabb minőségű cikk kisebb használati értéke paralizálja. Sürgeti a vámentes kikészítési eljárás kiterjesztését és praktikusabb kezelését. Javulást vár a mű attól is, ha a kereskedelem nagyobb arányban vesz részt a forgalom lebonyolításában és a magyar gyártmányok érdekében folytatott propagandában. Kereskedelmi politikánk kritikája után rátér külügyi szolgálatunk szerepére. Itt az állami szervekre még nagy feladatok várnának. Ma a kamara maga e téren igen sokat végez. Ez után az adózás kérdésével foglalkozik: hibáztatja a kormányt, hogy nincs figyelemmel arra, hogy milyen nagy mértékben reagál a termelés, és ennek következtében a fogyasztás a megterhelésekre. Részletesen foglalkozik ezután a fuvarterhekekkel. Kimutatja, hogy az érvényben levő tarifapolitika milyen nehéz helyzetet teremt a magyar áru számára akár az 1913-as évvel, akár a mai külföldi állapottal vetjük össze. Éppen ezért volna fontos szerepük az átrakódás nélküli tengerentúli szállítást lehetővé tevő komphajóknak, amivel állítólag 25—35% fuvardíj-költség megtakarítás járna.

Az előbbiekben röviden ismertetett munka nagy érdeme, hogy egyformán nyújt értékes anyagot az elmélet és gyakorlat embereinek. Nagy felkészültséggel és roppant szorgalommal összehordott anyaga, objektív szelleme igen sok könyvespolcon biztosít számára helyet.

A könyv szerkesztőit: Székely Arthur dr.-t, Gyömrei Sándor dr.-t és Bertalan István dr.-t elismerés illeti meg buzgalommal és hozzáértéssel végzett munkájukért.

S.-P. A. dr.

Albert Halász engineer: New central Europe in economical Maps. — Das neue Mitteleuropa in wirtschaftlichen Karten.

1928 Published By R. Gergely Bookseller. Budapest, 1928. 119 Maps — 119 Karten.

Résumé. C'est une source utile pour ceux qui étudient pour l'Autriche, la Bulgarie, la Hongrie, la Pologne, le Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, la Roumanie et la Tchéco-Slovaquie, les résultats politiques et économiques de la guerre. L'ouvrage présente la situation générale de ces pays, ainsi que les principaux facteurs de la production et du trafic.

A világháborúnak ide s tova 10 esztendeje vége van már, de az a helyzet, amelyet a békeszerződés Közép-Európában teremtett a legkevesebb ember előtt látszik megszilárdult kikristályosodott állapotnak. A világ egészében súlyos gazdasági átalakuláson megy át, amelynek változásai a köztudatban csak halványan foglalnak helyet. Mindazok számára, akik az ezzel kapcsolatos kérdéseket tanulmányozni óhajtják, igen fontos segédeszközt nyújt Halász Albert munkája. A könyv anyagát Lengyelország, Cseh-Szlovákia, Ausztria, Magyarország, Románia, az Sz. H. Sz. állam és Bulgária adatai szolgáltatják. A bevezető részben egész Európa néhány fontos népmozgalmi, közlekedési és gazdasági adatait szemléltető térképeket találunk, kiterjedt táblázatos anyagot ellátva. A közép-európai államok tárgyalását a kisebbségek és a városi népesség ismertetése vezeti be. Ezek után rátér az Osztrák-Magyar Monarchia szerepére és gazdasági jelentőségére. Megmutatja a közös vámtarifa felosztása által előállott elaprózódást. Igen ügyes az az össze-tett térkép, amelynek alapját egy hegy- és vízrajzi térkép szolgáltatja és erre ráhajtható a két áttetsző papírlapon feketével, illetve vörössel kirajzolt régi és új határ. A természeti egységek felbomlása és az új határok ötletszerűsége ilyen élesen még nem volt feltüntetve. Több térkép foglalkozik közép-európai víziutakkal, különösen a Dunával. Igen értékes anyagot tartalmaznak a vasút fejlődését szemléltető térképek, amelyek 1855-től a világháború kezdetéig épült vonalakra terjednek ki. Az automobil, a telefon, a légiforgalom és a rádió szintén egy-egy térképpel szerepelnek a gyűjteményben. Részletes tárgyalás során ismerjük meg Közép-Európa energiaforrásait. Legfontosabb bányászati termékekre is kiterjed a szerző figyelme. Az általános szokástól eltérően mezőgazdasággal csak a második részben foglalkozik. Nagy érdeme a mun-